

XIX. století

Počátkem XIX. století vzniká velké množství škol a ústavů pro neslyšící po celé Evropě.

Nejosvícenější evropské státy zavádějí povinnou školní docházku pro neslyšící:

Dánsko od roku 1817

Norsko od roku 1883

Švédsko od roku 1889

Anglie a Wales od roku 1893

Německo od roku 1913

28. 3. 1882 byl ve Francii vydán zákon o bezplatném vyučování neslyšících a nevidomých.

Johann Baptista Graser

Počátkem 19. století jsme v Německu svědky prvního rozsáhlého pokusu o **integraci neslyšících dětí do škol běžného typu**. Prosadil ho **Johann Baptista Graser** (1766 - 1841), který byl školním radou v Bambergu u Bayreuthu. Graser si povšiml toho, že vzdělávání neslyšících dětí v německých orálních školách je vlastně jenom jedním dlouhým drilem. Přípravuje neslyšící děti na budoucnost, ale obětuje tomu jejich dětství. Chtěl vzdělávání neslyšících více přiblížit normálnímu vzdělávání a cestu k tomu viděl ve vytváření speciálních tříd při běžných školách a ve vzdělání učitelů těchto tříd ve výuce neslyšících. První taková třída byla experimentálně otevřena Graserem v roce 1821 v Bayreuthu. Graserova myšlenka se zprvu setkala s nadšenou podporou. Po celém Německu byly zřizovány třídy s neslyšícími dětmi. Graser však předběhl svou dobu o více než 160 let. Teprve dnes je možné poměrně snadno integrovat do škol běžného typu děti nedoslýchavé a ohluchlé, ale je to dáno především existencí technických pomůcek, o jakých se Graserovi nemohlo ani snít. Ani dnes však není vhodná integrace prelingválně neslyšících, protože běžná škola jim nemůže zajistit prostředí plnohodnotné komunikace ve znakovém jazyce. To však tehdejší doba netušila. Graserův pokus nakonec skončil krachem a bylo od něho postupně upuštěno.

Johann Baptista Graser
Obrázek 52

Radikalizace oralistů

V 19. století se však také vyhrocuje orálně manuální kontroverze a oralismus nachází po Heinickem své další radikály. Oralisté shromažďují na podporu svých názorů i ty úplně nejneuvěřitelnější „argumenty“. Tak např. **dr. Franz Josef Gall** (1758 - 1828), který byl po nějaký čas lékařem v ústavu pro neslyšící ve Vídni, dokazoval, že žáci vzdělávání francouzskou metodou mají větší sklony k tuberkulóze!! Ostatní oralisté sice viděli, že jejich metoda příliš vynikající výsledky nepřináší, ale ani na chvíli je nenapadlo, že by to snad mohlo být tím, že intenzivní snaze naučit děti vyslovit několik slov zcela obětují rozvoj jejich rozumových schopností a jejich vzdělání. Když si **Johann Heidsiek** (nar. 1855) ve svém díle „Der

Johann Heidsiek

Taubstumme und seine Sprache (Neslyšící a jeho řeč)" vydaném v roce 1889 jako jediný z německých učitelů troufnul vystoupit proti čisté německé metodě právě proto, že vede k výsledku jenom ve výjimečných případech a průměrné neslyšící ponechává zcela nevzdělané, vyvolal v odborných kruzích neslýchané pohoršení a byl dokonce disciplinárně vyšetřován. Heidsiek napsal doslova, že čistá metoda orální je násilím na hluchoněmých dětech. Zarputilí oralisté se totiž úrovní vzdělání neslyšících dětí nezabývali a veškerou svou energii vynakládali na učené a jalové disputace o tom, zda se má dítě nejprve učit vyslovovat izolované fonémy a slabiky a teprve od nich přecházet ke slovům a větám nebo naopak.

Jedním z takových „reformátorů“ čisté orální metody byl **Friedrich Moritz Hill** (1805 - 1874) v Německu. Jeho učitelem byl Johann Heinrich Pestalozzi, který objevil tzv. „mateřskou metodu“ nabývání mluvy a vědomostí dítětem¹. Hill se tuto metodu snažil uplatnit i ve výuce neslyšících. Podrobil zdrcující kritice práce svých předchůdců, kteří se snažili budovat mluvu na základě gramatických pravidel.

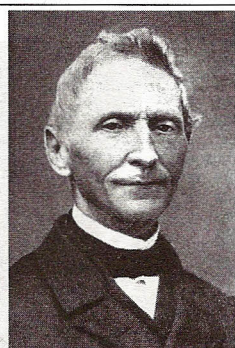
Friedrich
Moritz Hill

Základní Hillovy myšlenky byly:

Hillovy
zásady

1. Neslyšící děti se musí naučit mluvit stejným způsobem, jako děti slyšící, tj. každodenním používáním jazyka při pojmenovávání předmětů a činností. „Vytvoř řeč hluchoněmého dítěte tak, jak ji život vytváří u plnosmyslného.“
2. Tak jako u slyšících musí být mluva i u neslyšících základem jejich celkového jazykového rozvoje. Jinými slovy - dítě se musí nejprve naučit mluvit a teprve potom číst a psát.

Hill publikoval velké množství knih, ve svém „nejplodnějším“ období vydával jednu knihu ročně. Učil mnoho učitelů neslyšících a stal se jedním z nejvlivnějších učitelů neslyšících všech dob.

Friedrich Moritz Hill
Obrázek 53

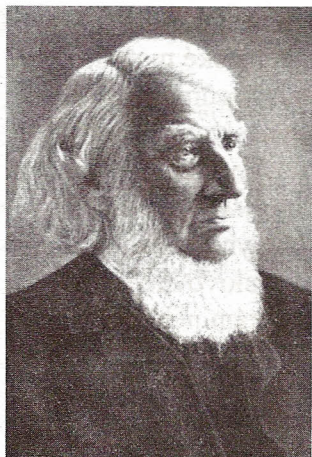
Friedrich Moritz Hill se narodil 8. 12. 1805 v Reichenbachu. Jeho otec byl muzikantem. Také Friedrich měl hudební talent. Matka však nesouhlasila s tím, aby pokračoval v otcově dráze. Studoval v Berlíně, kde se v roce 1828 zapsal do kursu vyučování neslyšících. Kurs ho tak zaujal, že v roce 1830 nastoupil do Heinickeho institutu ve Weisenfelsu a zůstal tam až do své smrti dne 30. 9. 1874.

Friedrich Moritz
Hill - životopis

Friedrich Moritz Hill

¹ Mateřská metoda je podle Pestalozziho způsob nabývání znalostí dítětem v každodenním kontaktu s matkou - normální, stálý a opakovaný kontakt s věcmi a činnostmi okolo dítěte. Matka tím, jak na dítě mluví, vlastně dítěti podsouvá vhodná slovní vyjádření: „Ty chceš kašičku, vid'. Je báječně sladká. Tady je lžička. Teď jsi se ale upatlal...“ Některými autory byla mateřská metoda připisována právě Hillovi, jinými dokonce současnému učiteli neslyšících - Holand'anovi van Udenovi.

Thomas Arnold

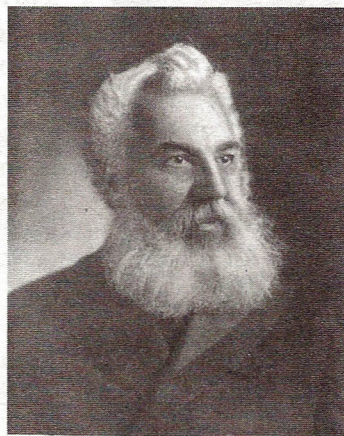
Thomas Arnold
Obrázek 54

Hlavním propagátorem oralismu v Anglii byl **Thomas Arnold** (1816 - 1897). Pro nás je zajímavé, že jeho babička vyznávala českobratrské náboženství a žila v komunitě českých bratří v Antrimu v Irsku. Thomas Arnold se narodil 23. dubna 1816. Otec byl nábytkářem a v dílně svého otce se také Arnold poprvé setkal s neslyšícím. Zhrozil se prý výrazové nedostatečnosti jeho znakové řeči a to ho ovlivnilo na celý život. V roce 1840 začal učit jako pomocný učitel ve škole pro neslyšící Charlese Bakera v Doncasteru. Baker ho poslal na hospitaci do školy pro neslyšící v Liverpoolu. Tam si Arnold uvědomil, že i když škola vyučuje orálně, dávají neslyšící žáci mezi sebou přednost znakovému jazyku. Proto se rozhodl, že na orální škole musí být používání znakového jazyka zakázáno. V roce 1843

však vzdělávání neslyšících opustil a v roce 1848 se oženil. Po svatbě potřeboval více peněz, a proto odjel jako pastor do Sydney v Austrálii. Svému osudu učitele neslyšících však neunikl. Brzy po příjezdu do Austrálie ho totiž uprosil jeden vysoce postavený Australan, aby se ujal vzdělávání jeho neslyšícího syna. Arnold ho učil půldruhého roku, ale zjistil, že na tento úkol sám nestačí. Proto i se svým neslyšícím žákem odjel zpátky do Anglie, kde posléze založil vlastní školu pro neslyšící v Northamptonu. Škola začala prosperovat a v roce 1872 uveřejnil Arnold knihu „Aures Surdis, The Education of Deaf and Dumb, A Review of the French and German Systems (Aures Surdis, Vzdělávání hluchoněmých, rozbor francouzského a německého systému)“, která byla ostrým odsouzením francouzské metody. Další knihy publikoval v letech 1881 a 1888. Z historického hlediska je důležité, že jeho škola byla později změněna ve školu střední. Byla po 80 let jedinou střední školou pro neslyšící v Anglii.

Alexander
Graham Bell

V USA byl hlavním zastáncem orální metody **Alexander Graham Bell** (1847 - 1922). Jeho otec Alexander Melville Bell byl učitelem dikce a uměleckého přednesu. Objevil způsob, jak zaznamenávat symboly polohy mluvních orgánů, který nazval „Visible Speech (viditelná mluva)“. Alexander Graham Bell se zpočátku snažil prosadit vynález svého otce do vyučování neslyšících, ale totálně selhal. Symboly Visible Speech byly pro neslyšící děti příliš složité. Seznámil se ale přitom s řadou oralistických učitelů. Seznámil se i s nedoslýchavou dívkou Mabel Hubbardovou, do které se zamiloval. Snažil se pro ni sestavit nějaký přístroj na zviditelnování zvuků anebo alespoň nějaký zesilovač. To se mu sice nepodařilo, ale při svých pokusech objevil telefon, na který dostal patent právě v den svých 29. narozenin. Teprve tehdy dali rodiče Ma-

Alexander Graham Bell

Alexander Graham Bell
Obrázek 55

bel Hubbardové souhlas k sňatku s dříve chudíčkým Bellem. Za vynález telefonu totiž Bell dostal cenu Alessandra Volty ve výši 200 000 dolarů, což byly tehdy

skutečně závrtné peníze. Z prostředků za cenu založil v roce 1887 Bell „The Volta Bureau“, které mělo zvyšovat a šířit znalosti o hluchotě. The Volta Bureau se stalo centrem pro šíření oralismu v USA. V USA se však - především díky Gallaudet College - orální metoda nikdy nerozšířila tolik jako v Evropě.

V Evropě se mezitím schylovalo k osudové události pro všechny neslyšící. Na rok 1880 byl svolán druhý kongres učitelů neslyšících do Itálie (první se konal r. 1878 v Paříži). Jedním z hlavních organizátorů kongresu byl abbé **Guilio Tarra** (1832 - 1889), ředitel ústavu v Miláně.

Milánský kongres učitelů neslyšících byl zahájen v poledne v pondělí 6. září 1880. Bylo předneseno devět příspěvků, ale pouze Edward Miner Gallaudet - prezident Gallaudetovy College ve Washingtonu - obhajoval znakový jazyk. Guilio Tarra navrhl, aby kongres přijal rezoluci, jejíž první bod zněl:

Milánský kongres
učitelů
neslyšících

Účastníci kongresu -

- berouce v úvahu nezpochybnitelnou nadřazenost mluvy nad znaky při znovuzařazování neslyšících do společnosti a ve snaze poskytnout jim perfektnější znalost jazyka, prohlašují,
že orální metoda musí být preferována nad znaky ve vzdělávání a výchově hluchoněmých.

Rezoluce byla přijata dlouhotrvajícím potleskem a schválena 160 hlasy proti čtyřem hlasům.

Pro neslyšící začala téměř sto let trvající doba temna.

Gallaudetova univerzita

Gallaudetova univerzita v hlavním městě Spojených států Washingtonu bývá někdy nazývána Mekkou neslyšících, jindy centrem jejich vzdělanosti, kultury a hrdosti. A ještě jindy rájem neslyšících již na zemi. Oralisté ji nazývají ghettem a všemožně zpochybňují její úroveň. Dějiny vzdělávání neslyšících by však bez Gallaudetovy univerzity rozhodně úplně nebyly.

Amos
Kendall

Za zakladatele dnešní Gallaudetovy univerzity lze považovat **Amose Kendalla**, který byl vysokým vládním úředníkem. Byl mj. ministrem pošt za vlády prezidentů Andrewa Jacksona a Martina van Burena. Po opuštění politické dráhy investoval značnou část svých prostředků do právě vynalezeného telegrafu a stal se obchodním společníkem Samuela Morseho - objevitele telegrafní abecedy. Investice do telegrafu mu přinesla značné jmění.

Gallaudetova univerzita - kaple
Obrázek 56

V roce **1857** se na něho obrátil člověk, který hledal sponzora na vytvoření školy pro slepohluché děti. Amos Kendall věnoval dva akry ze svých pozemků pro postavení školy na severovýchodě Washingtonu, zhruba 5 km od Kapitolu. Proto se dnes areál Gallaudetovy univerzity jmenuje Kendall Green.

1857
Kolumbijský
institut
pro vzdělávání
hluchoněmých
a slepých

Téhož roku **1857** Kendall přesvědčil Kongres, aby zřídil **The Columbia Institution for the Instruction of the Deaf and Dumb and the Blind** (Kolumbijský institut pro vzdělávání hluchoněmých a slepých) a přijal Edwarda Minera Gallaudeta jako jeho prvního ředitele. Edward Miner Gallaudet byl synem Thomase Hopkinse Gallaudeta, zakladatele první školy pro neslyšící ve Spojených státech.

Thomas H. Gallaudet

Thomas Hopkins Gallaudet
(1787 - 1851)
Obrázek 57

Edward Miner Gallaudet
(1837 - 1902)
Obrázek 58

První výroční zpráva Institutu v roce **1857** uvádí 17 neslyšících studentů a roční rozpočet 6 437,66 \$.

1860: Stát Maryland poskytl Institutu prostředky na vzdělávání několika svých slepohluchých studentů, čímž se počet studentů zvýšil na 30.

1864: Prezident Abraham Lincoln podepsal zákon, kterým se při Institutu zřizuje College s právem udělovat vysokoškolské hodnosti. Gallaudet se stal prezidentem celého Institutu a Kendall předsedou jeho správní rady. Prvním promováným se stal neslyšící malíř John Carlin z New Yorku, který dostal čestný titul M.A. (Master of Arts). Na College, která se tehdy jmenovala **National College for Deaf and Dumb** (Národní vysoká škola pro hluchoněmé), studovalo osm studentů.

1865: Kongres převedl devět nevidomých studentů do Marylandského institutu pro nevidomé a přejmenoval Institut jako celek na **Columbia Institution for Deaf and Dumb** (Kolumbijský institut pro hluchoněmé) a jeho College byla přejmenována na **The National Deaf - Mute College** (Národní vysoká škola pro hluchoněmé - místo poněkud pejorativního výrazu „Dumb (němý, ale též hloupý)“ zde byl již použit neutrálnější výraz „Mute (němý)“. V témže roce absoluuje první neslyšící Melville Ballard s titulem bakalář věd. Na College v té době studovalo 25 studentů ze 16 amerických států.

1869: Umírá Amos Kendall. Institut dokupuje zbývajících 81 akrů sousedních pozemků z jeho pozůstalosti. Od roku 1869 vlastnoručně podepisuje všechny diplomy vydané College prezident Spojených států.

1889: V areálu je odhalena socha Thomase Hopkinse Gallaudeta s neslyšící dívkou Alicí Cogswellovou. Autorem sochy je sochař Daniel Chester French, který je rovněž autorem Lincolnovy sochy v Lincolnově památníku ve Washingtonu.

1891: V Institutu je zřízeno oddělení pro výuku slyšících učitelů neslyšících. V prvním roce se přihlašuje šest mužů a jedna žena.

1893: College absoluuje s diplomem bakaláře umění první neslyšící žena Agatha Tiegel, která měla nejlepší prospěch z jedenácti spolužáků.

1894: Na žádost bývalých absolventů se název College mění na **The Gallaudet College** na počest Thomase Hopkinse Gallaudeta.

1894
The Gallaudet
College

1954: Zákonem Kongresu se název celého Institutu mění na **The Gallaudet College**.

1969: Při Gallaudet College se zřizuje **Model Secondary School for the Deaf** (Modelová střední škola pro neslyšící).

1970: Zákonem Kongresu se Kendalova škola mění na **Kendall Demonstration Elementary School** (Kendalova demonstrační základní škola), která má po celých Spojených státech šířit nejmodernější poznatky o vzdělávání neslyšících.

Vzniká Poradenské a umíst'ovací centrum, které má absolventům pomáhat najít odpovídající zaměstnání, Centrum pro celoživotní vzdělávání, Katedra pro studia neslyšících Powrie Vaux Doctora a Návštěvnické centrum.

1986
Gallaudet
University

1986: Zákonem Kongresu se Gallaudet College mění na **Gallaudet University**.

1988: Správní rada univerzity jmenuje dr. Elisabeth A. Zinserovou sedmým prezidentem Gallaudetovy univerzity. Dr. Zinserová je vynikající odbornicí, ale neumí příliš dobře znakový jazyk. Studenti vyhlašují řadu protestních akcí, ve kterých požadují neslyšícího prezidenta. Protesty ochromily život univerzity na jeden týden a soustředily velikou pozornost tisku a ostatních médií na problematiku neslyšících, na jejich jazyk a kulturu. Dva dny po svém jmenování dr. Zinserová rezignuje. 8. prezidentem Gallaudetovy univerzity se stává

1988
Neslyšící
prezident

ohluchlý dr. I. King Jordan. Rovněž předsedou správní rady se stává neslyšící Philip Bravin a podle požadavku studentů je postupně počet neslyšících ve správní radě rozšířen na 51 %.

Neslyšící studenti demonstrují na Kapitolu za neslyšícího prezidenta
Obrázek 59

Současná situace (1994 - 1995):

Majetek univerzity: 45 mil. \$.

Roční rozpočet: 100 mil. \$, z toho 75 % tvoří dotace federální vlády.

Na výzkum je udělováno ročně 5 mil. \$ v podobě grantů.

Žáci a studenti	
Kendallova demonstrační základní škola	200 žáků
Modelová střední škola pro neslyšící	325 studentů
Bakalářské studium	1 850 studentů
Graduální studium	400 studentů

Zaměstnanci	
Profesoři, docenti a odborní asistenti	400
Ostatní	1 000

Školné za rok, tj. za 2 semestry (1999 - 2000)	
Studenti z USA	6 870 \$
Zahraniční studenti	13 740 \$
Ubytování a strava	7 130 \$
Knihy a ostatní pomůcky	asi 1 200 \$

Sluchově postižení zaměstnanci	1988	1995
Administrativa	18 %	31 %
Profesoři, docenti, odb. asistenti	34 %	35 %
Odborní zaměstnanci	33 %	38 %
Techničtí zaměstnanci	38 %	48 %
Ostatní	7 %	32 %
Celkem:	25 %	31%